

μια μετριοπαθής προσέγγιση για τη διάσωση της ουτοπίας

Συνέδριο participatoryLab
με τη στήριξη του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ/Γραφείο Θεσσαλονίκης
Πόλη σε Μετασχηματισμό. Αστικές Πολιτικές και Κοινωνική Συμμετοχή
MOMUS, Θεσσαλονίκη, 26-29/3/2026

Σοφία Αδάμ, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής ΔΠΘ

Θα μιλάμε τώρα για ουτοπίες;

- Οι ουτοπίες γεννιούνται μέσα σε έναν συγκεκριμένο ιστορικό ορίζοντα.
- Αυτό που αλλάζει είναι η μορφή, η λειτουργία και το περιεχόμενο της ουτοπίας.
- Η ουτοπία δεν φεύγει ποτέ από το προσκήνιο, την εντοπίζουμε σε προτάσεις πολιτικής (Levitas, 2010).
- Η εποχή μας είναι δυστοπική ή αντι-ουτοπική;
- Οι κυρίαρχοι του κόσμου έχουν μια ουτοπία (εξόρυξη αστεροειδών, αυτοματοποίηση, πλεονάζοντες/ουσες και ΠΟΛΕΜΟΣ).

those in control are out of control

από την πολυ-κρίση

- Τα ρομπότ θα μας καταστρέψουν;
- Το περιβάλλον καταρρέει (κλιματική κρίση, βιοποικιλότητα, διατροφική ασφάλεια, ενέργεια, πανδημίες).
- Ποιο το νόημα της πολιτικής;
- ΠΟΛΕΜΟΣ

στην κρίση κοινωνικής αναπαραγωγής

“αυτό το σαρκώδες, ακατάστατο και ακαθόριστο πράγμα της καθημερινής ζωής” (Katz 2001)

αναπαραγωγή
εργασιακής
δύναμης

Οι δραστηριότητες, οι συμπεριφορές, τα συναισθήματα, οι ευθύνες και οι σχέσεις που συντελούν στη διατήρηση της ζωής σε καθημερινή βάση αλλά και διαγενεακά

Βιολογική αναπαραγωγή των ειδών και των οικολογικών τους πλαισίων, αναπαραγωγή εργασιακής δύναμης, θεσμοί και διαδικασίες και κοινωνικές σχέσεις που συνδέονται με τη συγκρότηση και τη διατήρηση κοινοτήτων πάνω στις οποίες εξαρτάται η παραγωγή, η ανταλλαγή

κρίση κοινωνικής αναπαραγωγής και φροντίδα

- Το μοντέλο των δύο μισθών ανά νοικοκυριό περιορίζει τον χρόνο που μπορεί να αφιερωθεί σε αναγκαίες δραστηριότητες φροντίδας.
- Οι γυναίκες δεν μπορούν να αναλάβουν πλέον αυτές τις υπηρεσίες γιατί δεν έχουν χρόνο αλλά και γιατί αρνούνται.
- Το κράτος υποστηρίζει ή επιβάλλει τη χρήση αγοραίων μηχανισμών για την κατανομή της φροντίδας.
- Μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στο πεδίο της φροντίδας.
- Οι οργανώσεις του τρίτου τομέα συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της αγοράς προκειμένου να ανταγωνιστούν τις μεγάλες κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και να έχουν πρόσβαση στη δημόσια χρηματοδότηση.

οι μη-λύσεις στην κρίση φροντίδας

- χειρότερες συνθήκες εργασίας για παρόχους φροντίδας σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα
- μετανάστριες γυναίκες καλύπτουν το κενό φροντίδας στον παγκόσμιο Βορρά (χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, αυστηροποίηση)
- κοινωνικές ανάγκες μένουν ακάλυπτες ενώ άλλες γίνονται αόρατες

φροντίδα ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας

κρίση φροντίδας Ατόμων Μεγαλύτερης Ηλικίας (ΑΜΗ) στην Ελλάδα

- Γηράσκουσα κοινωνία: 23.3% του πληθυσμού ή 2.426.089 65+ (Eurostat, 2024)
- Κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες ΑΜΗ
- 77% των 65+ λαμβάνουν μέση μηνιαία σύνταξη €643 (ΗΔΙΚΑ, 2020)
- 21% των 65+ σε κίνδυνο φτώχειας (ELSTAT, 2020)
- Νεοφιλεύθερη διαχείριση
- Διάλυση δημόσιων υποδομών
- 2.5 κρεβάτια μακροχρόνιας φροντίδας ανά 1,000 65+ (Υπ. Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, 2021)
- 12 κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας σε όλη την Ελλάδα

προς μια ρεφορμιστική ουτοπία: τι;

- μείωση του χρόνου εργασίας
- διασφάλιση καθολικών (Βασικών) υπηρεσιών
- οικοδόμηση πρακτικών Κοινών και Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να αναδείξουν νέες κοινωνικές ανάγκες και νέους τρόπους κάλυψής τους

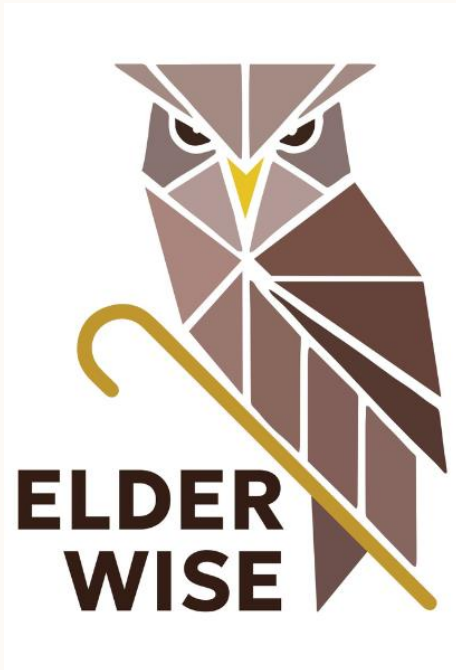

προς μια ρεφορμιστική ουτοπία: πώς;

- το δημόσιο ως καθολικό και όχι αναγκαστικά ως κρατικά παρεχόμενο
- χώρος στα τοπικά εγχειρήματα βάσης
- θεσμικά εργαλεία και κοινωνικός έλεγχος ώστε να:
- διασφαλίσουμε ότι οι προσπάθειες συλλογικής αυτοοργάνωσης δεν θα αξιοποιηθούν για την περαιτέρω απόσυρση του κράτους από την κοινωνική προστασία
- ελέγξουμε τις συνέργειες τοπικής αυτοδιοίκησης και πρακτικών αυτοοργάνωσης ώστε να αποφύγουμε τη δημιουργία πελατειακών δικτύων
- εγγυηθούμε την καθολική κάλυψη χωρίς να αυξήσουμε τις γραφειοκρατικές απαιτήσεις αποθαρρύνοντας έτσι τους πλέον αποστερημένους πολίτες από την πρόσβαση

προς μια ρεφορμιστική ουτοπία: ποιοι;

- αναπάντητο μέχρι σήμερα: κοινότητες ενδιαφέροντος, κοινότητες αγώνα, η εργατική τάξη, τα νέα κοινωνικά κινήματα;
- οργάνωση γύρω από ανάγκες;
- γιατί να το κάνουν; πώς θα φοβηθούν;

The Potential of Social and Solidarity Economy in Eldercare in Greece.

The research project is implemented in the framework of H.F.R.I call “3rd Call for H.F.R.I.’s Research Projects to Support Faculty Members & Researchers” (H.F.R.I. Project Number:25144).

[Σοφία Αδάμ sadam@sp.duth.gr](mailto:sadam@sp.duth.gr)